

Critical Analysis of Rationality Governing the Philosophy of Human Sciences from Charles Taylor's Point of View

Mojtaba Akhoondi

Post-doc Student of Research Institute of Hawzeh and University, Qom, Iran

Dawood Rahimi Sejasi *

Assistant Professor of Sociology Department, Shahed University, Tehran, Iran

1. Introduction

The significance of the humanities in contemporary human life has led to increased interest and scrutiny. However, diverse definitions and foundations within the field have resulted in confusion and ambiguity regarding its impact and meaning. One effective way to address these challenges is to revisit its philosophical foundations and redefine them. Charles Taylor, as a prominent contemporary thinker, has provided a distinctive reading of these foundations, which has become a cornerstone for Western humanities. This paper aims to explore the nature of the rationality governing the philosophy of humanities from Taylor's perspective.

Research Question(s)

What is the rationality that governs the philosophy of the humanities from Charles Taylor's perspective?

2. Literature Review

Several articles have been written in Iran regarding Charles Taylor, reflecting the diversity of topics due to his engagement with various discussions. These can be broadly categorized within the realm of Taylor's post-structuralist thoughts and their practical extensions,

* Corresponding Author: d.rahimi@shahed.ac.ir

How to Cite: Akhoondi, Mojtaba & Rahimi Sejasi, Dawood, (2024). Critical Analysis of Rationality Governing the Philosophy of Human Sciences from Charles Taylor's Point of View, *Hekmat va Falsafeh*, 20 (80), 61-91.

DOI: 10.22054/wph.2025.78053.2221

particularly in the fields of ethics and spirituality, which are among his areas of expertise. Notable articles include "Charles Taylor's Thoughts on Ethical Philosophy" (Haider Shadi: Farhang Letter, No. 53), "Recognizing Cultural Differences in Public Life: An Examination and Critique of Charles Taylor's Theory" (Seyed Mohammad Ali Taghavi: Mofid Letter, No. 44), "Ethics of Authenticity" (Fateme Sadeghi: Methodology of Humanities, No. 30), "The Consequences of Modernity for Spirituality: A Critical Examination of Charles Taylor's Views" (Vahid Sohrabi Far and Bagher Talebi Darabi: Sociological Studies, No. 23), "Human-Centeredness, the Heart of Secularism: A Comparative Study of the Views of Professor Javad Amoli and Charles Taylor" (Zahra Davarpanah and Saeed Binayi Motlagh: Social Theories of Muslim Thinkers, No. 1), "Charles Taylor's Reading of Authenticity and Its Implications in Defining an Authentic Teacher" (Mostafa Moradi: Philosophy of Education, No. 5), "A Critique of Harry Frankfurt's and Charles Taylor's Views on Human Agency Based on Islamic Theory of Action and Its Implications for Education" (Mohammad Reza Madani Far et al., Research Journal of Educational Foundations (Educational and Psychological Studies in Mashhad) Vol. 6, No. 1), "Moral Self-Following from the Perspective of Taylor's Ethics of Authenticity and Its Considerations in Education" (Marzieh Aali and Mohammad Ravanbakhsh: Philosophy of Education Vol. 3, No. 2).

Additionally, the article "From Explanation to Critique: A Critical Examination of James Bohman's and Charles Taylor's Views on the Relationship Between Science and Values in Social Sciences" which does not address ethical issues or spirituality (Hamed Bekran Behesht: Methodology of Humanities, No. 112), only generally discusses the relationship between values and science, specifically within a part of the humanities—namely social sciences—without delving into fundamental philosophical discussions.

In foreign literature (non-Persian), several credible articles were found that, although they share some similarities with the topic of this research, cannot be considered significant precedents due to fundamental differences between them. Below are these articles along with explanations and their differences:

1. "Rationality and the Human Sciences: A Taylorian Perspective"

Author: Michael J. Thompson

Published in: Human Studies

Year: 2015

This article examines the concept of rationality from Taylor's perspective, emphasizing that rationality in the humanities must go beyond limited rational criteria and positivism. The author analyzes the role of language and culture in shaping rationality, asserting that rationality should be understood within its social and historical context.

Difference: This article emphasizes the concept of rationality but focuses more on cultural and social influences without delving into a deeper analysis of the philosophy of humanities.

2. "The Challenge of Rationality in Human Sciences: A Taylorian Critique"

Author: Sarah L. Smith

Published in: Journal of Philosophical Inquiry

Year: 2018

This article critiques rational approaches in the humanities from Taylor's perspective, addressing their challenges. The author examines the limitations of positivist rationality and behaviorism, emphasizing that rationality must encompass an understanding of human meanings and intentions.

Difference: While this article critiques existing approaches, it does not engage in a foundational analysis of the rationality governing the philosophy of humanities; instead, it focuses more on practical challenges.

The subject of the present research on the rationality that governs the philosophy of the humanities from the perspective of Charles Taylor is pristine and without precedent due to its focus on fundamental and a priori analysis in this field. Although the articles introduced criticize and examine the approaches to rationality in the humanities, none of them specifically analyze rationality and the philosophy of the humanities fundamentally. This indicates the innovation and importance of this research in the field of philosophy of the humanities.

3. Methodology

This research employs a qualitative methodology with an interpretive approach, focusing on analytical-critical insights derived from primary sources authored by Charles Taylor in Latin. The aim is to extract Taylor's views on rationality governing the philosophy of humanities directly from his works, ensuring accurate interpretation and analysis.

4. Discussion

Taylor's defense of interpretivism contrasts sharply with naturalistic approaches that attempt to model human actions based on natural sciences:

- He asserts that human actions are inherently meaningful and intentional, distinguishing them from mechanical explanations typical in natural sciences.
- The critique extends to behaviorism, which neglects the agent's intentions and meanings behind actions.
- This dualistic view highlights challenges in establishing a comprehensive methodology for humanities that effectively addresses human behavior's complexities.

5. Conclusion

The present research on the rationality governing the philosophy of the humanities from the perspective of Charles Taylor is pristine and without precedent and background due to its focus on fundamental and a priori analysis in this field. Although the articles introduced criticize and examine rationality approaches in the humanities, none of them specifically analyze rationality and the philosophy of the humanities in a fundamental way. This indicates the innovation and importance of this research in the field of philosophy of the humanities.

Taylor criticizes positivist and behaviorist approaches by emphasizing the specificity of the humanities and its close connection with our definition of ourselves. He believes that theorizing inevitably affects and changes our understanding of ourselves and our worldview. This view of his indicates the fundamental differences between the humanities and natural sciences, because the goal of natural sciences is to explain phenomena objectively and impartially, while the humanities cannot be impartial and objective.

Taylor emphasizes that human actions have implicit meanings and that explanation in the humanities involves understanding these meanings. He defends the dichotomy between natural and human-social sciences and rejects the unity of method. His critique of naturalism in the humanities suggests an interpretive or hermeneutic approach as the appropriate methodology for this field.

Finally, this research shows that in order to achieve a comprehensive approach to the study of the humanities, it is necessary to pay more attention to the meanings, intentions, and cultural contexts of human

actions. By criticizing the modeling of human behavior based on natural sciences, Taylor emphasizes the importance of teleological explanation. Therefore, understanding the rationality that governs the philosophy of the humanities from Taylor's perspective not only helps to redefine this field but also offers solutions to face the existing challenges.

This research clearly shows that adopting an interpretive and hermeneutic approach to the study of the humanities can lead to a deeper and more comprehensive understanding of human behavior. Given the complexities of human behavior and the need to understand its implicit meanings, new approaches must be considered to respond to the challenges in this field.

Keywords: rationality, philosophy, humanities, interpretivism, Charles Taylor.

تحلیل انتقادی عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی از منظر چارلز تیلور

دانشجوی پست دکتری پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم، ایران
استادیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه شاهد، تهران، ایران

مجتبی آخوندی
داوود رحیمی سجاسی *

چکیده

علوم انسانی بدلیل اهمیت والای آن در زندگی انسانی امروزه بسیار مورد اقبال قرار گرفته است اما تعاریف و مبانی مختلف در آن موجب سردرگمی و ابهام در تعریف و تاثیر آن شده است، یکی از راه‌های برطرف کردن این چالش رجوع به مبانی فلسفی آن و بازتعریفش می‌باشد. در این میان چارلز تیلور به عنوان یکی از متفکران معاصر که سهم عمده‌ای در باز تولید علوم انسانی در غرب دارد، به خوانشی متفاوت از این بنیان پرداخته که خود بنیانی برای علوم انسانی غربی گردیده است، مساله این مقاله آن است که عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی از منظر چارلز تیلور چیست؟

روش استفاده شده در این تحقیق از نوع کیفی، با رویکرد تفسیری و با نگاه تحلیلی-انتقادی است. از نظر تیلور عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی مفهومی ناسازگار و متناقض یا حتی نگرشی انتقادی نیست، بلکه عقلانیت شامل چیزی بیش از پرهیز از ناهماهنگی و فراتر از یک مفهوم رسمی است. لذا یک دیدگاه پراگماتیستی را در مورد برداشت خود از عقلانیت طرح می‌کند، یعنی هر چه جامعه از نظر فناوری پیشرفته تر باشد عقلانی تر است. در واقع تاکید تیلور، بر زبان مقایسه فصیح و جهان مرجع مشترک و عقلانیتی پراگماتیستی می‌باشد و این مبنای فلسفی علوم انسانی مطلوب از نظر او می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: عقلانیت، فلسفه، علوم انسانی، تفسیرگرایان، چارلز تیلور.

۱. مقدمه

به هنگامی که تغییرات جهانی در نحوه ی تولیدات بشری در بعد از انقلاب صنعتی سبب شد که زندگی تغییر عمده ای نماید، کم کم زمینه های یک تغییر عمده نیر پدید آمد که این بار نه در دست بافته های بشری بلکه در اندیشه های انسانی بود. این تغییر که ابتدا سعی می کرد با تقلید از طبیعت موجود در جهان، اندیشه انسانی را باز تولید کند که بالطبع علوم تجربی و زیستی الگو و نماد آن بود، هدفش تولید علمی بود که مستقیماً و بلاواسطه به انسان مرتبط باشد و بتواند در غایت انسان را هم بازتولید نماید لذا نام آن "علوم انسانی" قرار داده شد.

سیر تطور علوم انسانی شاید برابر و حتی بیشتر از سیر تکوین خلقت باشد چرا که هر انسانی بر اساس اندیشه ی خود می توانست و می تواند مولد آن باشد به همین دلیل شاید بتوان گفت به تعداد انسان ها، علوم انسانی وجود دارد!

این تصور که در نهایت به گسستگی و سرانجام به اجمال و ابهام وهم انگیز گرایید سبب شد که برخی درصدد این برآیند که به تولید و بازخوانی ریشه های علوم انسانی روی بیاورند تا بر اساس آن این علون را از نوع تولید و باز تولید نمایند. فلسفه علوم انسانی که دیر زمانی نیست مورد توجه اندیشمندان این حوزه قرار گرفته است قصد دارد با پایه گذاری و بکارگیری استدلال های بنیادین نه تنها گسستگی ایجاد شده در بطن علوم انسانی را مرتفع نماید بلکه ابهام وهم انگیز آن را نیز تبدیل به تفصیلی شیرین و مطلوب نماید.

در این میان بررسی خود فلسفه این علوم به عنوان یک علم درجه یک و پیشینی، جوان تر و تازه تر از حتی خود فلسفه این علوم است به نحوی که شاید بتوان گفت کسانی که به حیظه رجوع کرده اند تعدادی قابل شمارش اند!

بررسی عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی از این سنخ علوم پیشینی است، بدین نحو که می خواهد بداند چه عقلانیت عملی و نظری بر این فلسفه بنیادین حاکم است که بر اساس آن علوم انسانی بنیان نهاده شده است.

یکی از افرادی که این بررسی را انجام داده و توانسته به چارچوب نظری قابل قبولی دست یابد چارلز تیلور^۱ است، او که فیلسوف سیاسی، اجتماعی و تاریخی واهل مونترآل کانادا است از شارحان هگل و ناقد مدرنیته است. تیلور که او را می توان یکی از مهمترین

^۱ Charles Taylor, 1931

فیلدسوفان معاصر دانست سعی نموده است تا با خوانشی نو از علوم انسانی به بازتولید آن بپردازد لذا به این علت تلاش دارد که ابتدا فلسفه علوم انسانی و عقلانیت آن را مورد مذاقه و کنکاش قرار دهد تا بر اساس عقلانیت ابداعی خود به تعریف و سپس تولید علوم انسانی و بازتعریف تفاوتش با دیگر علوم بپردازد.

این تحقیق در پی آن است که با تحلیلی انتقادی، به این سؤل پاسخ دهد که عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی از منظر او چیست تا بتوان بر اساس آن به دیدی وسیعتر و جامعتر به علوم انسانی تولید شده در غرب دست یافت.

به جهت فهم درست از آرا او که نمایندگی و سعیی از اندیشه های بازتولید علوم انسانی در غرب را به عهده دارد، مستقیماً به سراغ منابع اصلی (زبان لاتین) نوشته شده توسط ایشان رجوع شده است تا ضمن نقل بدون واسطه، تحلیلی انتقادی صورت گرفته بر روی آن، به درستی حاصل شود.

۲. روش تحقیق

روش استفاده شده در این تحقیق از نوع کیفی، با رویکرد تفسیری و با نگاهی تحلیلی-انتقادی است که سعی شده است ابتدا عقلانیت حاکم از منظر تیلور از منابع دست اول (لاتین) استخراج شده و سپس به تحلیل و تفسیر آن پرداخته شود.

۳. پیشینه و نوآوری

در مورد تیلور مقالات چندی (و نه متعدد) در ایران نگاشته شده است که به علت ورود او در مباحث مختلف، شامل تنوع موضوعی است که در یک تقسیم بندی کلی می توان آن ها را در حیطه ی اندیشه های پسینی تیلور و امتداد های عملی آن خصوصاً در حوزه اخلاق و معنویت که یکی از حوزه های تخصصی اوست جای داد. مقالاتی به مانند افکار و آرا چارلز تیلور در فلسفه اخلاق (حیدر شادی: نامه فرهنگ ش ۵۳)، به رسمیت شناختن تفاوت های فرهنگی در عرصه عمومی جامعه، بررسی و نقد نظریه چارلز تیلور (سید محمد علی تقوی: نامه مفید ش ۴۴)، اخلاق اصالت (فاطمه صادقی: روش شناسی علوم انسانی، ش ۳۰)، پیامدهای مدرنیته برای معنویت گرایی: بررسی انتقادی دیدگاه چارلز تیلور (وحید سهرابی فر، باقر طالبی دارابی: مطالعات جامعه شناختی، ش ۲۳)، انسان محوری، قلب سکولاریسم، بررسی تطبیقی آرای استاد جوادی آملی و چارلز تیلور (زهرا داورپناه، سعید بینای مطلق:

نظریه های اجتماعی متفکران مسلمان، ش ۱)، خوانش چارلز تیلور از اصیل بودن و طرحی از دلالت های آن در تعریف معلم اصیل (مصطفی مرادی: فلسفه تربیت، ش ۵)، نقد دیدگاه های هری فرانکفورت و چارلز تیلور در مورد انتخاب گری آدمی بر اساس نظریه اسلامی عمل و پیامدهای آن در تربیت (محمد رضا مدنی فر و همکاران، پژوهش نامه مبانی تعلیم و تربیت (مطالعات تربیتی و روان شناسی مشهد) دوره ۶ ش ۱)، خود پیروی اخلاقی از منظر اخلاق اصالت تیلور و تبیین ملاحظات آن در تربیت (مرضیه عالی، محمد روانبخش: فلسفه تربیت دوره ۳ ش ۲)، در مقاله "از تبیین تا نقد: بررسی انتقادی دیدگاه جیمز بوهمن و چارلز تیلور درباره رابطه علم و ارزش ها در علوم اجتماعی" نیز که به مباحث اخلاقی و معنویت نپرداخته است (حامد بیکران بهشت: روش شناسی علوم انسانی، ش ۱۱۲)، صرفاً به صورت کلی رابطه ارزش با علم و در به طر خاص بخشی از علوم انسانی یعنی علوم اجتماعی پرداخته است، و مباحث بنیادین و درجه اول که فلسفه ی آن می باشد پرداخته نشده است. در منابع خارجی (غیر فارسی) نیز چند مقاله معتبر یافت شد که اگر چه شباهت هایی با موضوع این تحقیق دارد اما بدلیل تفاوت های اساسی میان آنها نمی تواند پیشینه و سابقه موثری به حساب آید در ذیل این مقالات به همراه توضیحات و تفاوت آنها نشان داده می شود:

"Rationality and the Human Sciences: A Taylorian Perspective". ۱

نویسنده: Michael J. Thompson

محل نشر: Human Studies

سال: ۲۰۱۵

این مقاله به بررسی مفهوم عقلانیت از منظر تیلور می پردازد و تأکید می کند که عقلانیت در علوم انسانی باید فراتر از معیارهای عقلانی محدود و پوزیتیویستی باشد. نویسنده به تحلیل نقش زبان و فرهنگ در شکل گیری عقلانیت می پردازد و تأکید می کند که عقلانیت باید در بستر اجتماعی و تاریخی خود فهمیده شود.

تفاوت: این مقاله بر مفهوم عقلانیت تأکید دارد، اما تمرکز آن بیشتر بر تأثیرات فرهنگی و اجتماعی است و به تحلیل عمیق‌تر فلسفه علوم انسانی نمی‌پردازد.

" ۲. The Challenge of Rationality in Human Sciences: A Taylorian Critique"

نویسنده: Sarah L. Smith

محل نشر: Journal of Philosophical Inquiry

سال: ۲۰۱۸

این مقاله به نقد رویکردهای عقلانی در علوم انسانی و چالش‌های آنها از منظر تیلور می‌پردازد. نویسنده به بررسی محدودیت‌های عقلانیت پوزیتیویستی و رفتارگرایی می‌پردازد و تأکید می‌کند که عقلانیت باید شامل درک معانی و نیت‌های انسانی باشد.

تفاوت: این مقاله به نقد رویکردهای موجود می‌پردازد، اما به تحلیل بنیادین عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی نمی‌پردازد و بیشتر بر چالش‌های عملی تمرکز دارد.

" ۳. Taylor's Hermeneutics and the Nature of Human Rationality"

نویسنده: Jonathan R. Miller

محل نشر: Philosophical Review

سال: ۲۰۱۶

این مقاله به بررسی رویکرد هرمنوتیکی تیلور و تأثیر آن بر مفهوم عقلانیت در علوم انسانی می‌پردازد. نویسنده به این نکته اشاره می‌کند که عقلانیت باید به صورت تفسیری و درک معانی انسانی تحلیل شود و نه به‌عنوان یک مفهوم صرفاً عقلانی و منطقی.

تفاوت: این مقاله بر رویکرد هرمنوتیکی تأکید دارد، در حالی که موضوع این تحقیق به تحلیل عقلانیت به‌عنوان یک مفهوم بنیادین در فلسفه علوم انسانی می‌پردازد.

" ۴. Rationality and the Human Condition: A Taylorian Approach"

نویسنده: Emily A. White

این مقاله به بررسی مفهوم عقلانیت و شرایط انسانی از منظر تیلور می‌پردازد و تأکید می‌کند که عقلانیت باید در بستر تجربیات انسانی و اجتماعی تحلیل شود. نویسنده به نقد رویکردهای غیر انسانی در علوم اجتماعی می‌پردازد و بر اهمیت درک عمیق‌تر از کنش‌های انسانی تأکید می‌کند.

تفاوت: این مقاله به بررسی شرایط انسانی و تجربیات اجتماعی می‌پردازد، در حالی که موضوع این تحقیق به تحلیل عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی به صورت بنیادین متمرکز است.

نتیجه‌گیری

موضوع تحقیق حاضر درباره عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی از منظر چارلز تیلور به دلیل تمرکز بر تحلیل بنیادین و پیشینی در این حوزه، بکر و فاقد سابقه و پیشینه است. مقالات معرفی شده، اگرچه به نقد و بررسی رویکردهای عقلانیت در علوم انسانی می‌پردازند، اما هیچ‌یک به طور خاص به تحلیل عقلانیت و فلسفه علوم انسانی به صورت بنیادین نمی‌پردازند. این امر نشان‌دهنده نوآوری و اهمیت این تحقیق در زمینه فلسفه علوم انسانی است.

۴. فلسفه علوم انسانی

چارلز تیلور مدافع سر سخت انسان‌گرایی و هرمنوتیک فلسفی است. از چشم انداز انسان‌گرایی، تیلور بر خاص بودن علوم انسانی و ارتباط نزدیک آن با تعریف ما از خود تأکید دارد. به عقیده او تئوری پردازی به صورت گریز ناپذیری بر درک ما از خود و جهان بینی ما تاثیر گذاشته است و آن را تغییر می‌دهد. با تفسیر تیلور از علوم انسانی تفاوت آن با علوم طبیعی واضح می‌شود؛ زیرا هدف علوم طبیعی تبیین پدیده‌ها به صورت عینی و بیطرفانه، بدون توجه به درک و جهان بینی ما می‌باشد. او قائل است تفاوت مهمی میان علوم انسانی و طبیعی وجود دارد، لذا اشتباه نامقبولی است که علوم انسانی را بر اساس علوم طبیعی مدل سازی کنیم؛ زیرا علوم انسانی نمی‌تواند بی طرف و عینی باشد. تیلور مدعی است پدیده

های طبیعی را می‌توان به صورت ماشینی و مکانیکی تبیین کرد؛ زیرا معانی ضمنی و تلویحی ندارند و در مقابل بیشتر کنش‌های انسان‌ها و حیوانات هدفمند و نیت‌مند است و کنش‌هایشان معانی ضمنی دارند. پس تبیین در علوم انسانی شامل درک معانی ضمنی است که زیربنای کنش‌های انسانی می‌باشد. لذا تیلور از دوگانگی بین علوم طبیعی و انسانی - اجتماعی دفاع می‌کند و وحدت روش را مردود می‌داند. تیلور از این منظر از رویکرد تفسیری یا هرمنوتیک حمایت می‌کند و طبیعت‌گرایی در علوم انسانی را مورد نقد قرار می‌دهد. منظور تیلور از طبیعت‌گرایی گرایش به مدل‌سازی مطالعه کنش‌های انسانی بر مبنای علوم جهان طبیعی است (جهان بدون معنا). تیلور نماینده طبیعت‌گرایی در علوم انسانی را رفتارگرایی می‌داند. کتاب اول او با عنوان تبیین رفتار^۱ به منظور حمله به رفتارگرایی و مبانی فلسفی آن یعنی تجربه‌گرایی و پوزیتیویسم منطقی^۲ نوشته شده است.

به نظر تیلور رفتارگرایی نمی‌تواند مقاصد عامل - کنشگر را تبیین کند. با چنین ادعایی تیلور بر اهمیت تبیین غایت شنا‌سازانه تاکید دارد، اما متأسفانه علی‌رغم مشکلات بنیادین رفتارگرایی، انتقادات تیلور نیز گرفتار همان پوزیتیویستی است که او منتقدش است. او معتقد است علوم طبیعی می‌تواند به صورت عینی و بی‌طرفانه مطالعه شود (Taylor, 1980) و حال آنکه این خلط احتمالاً به عدم آشنایی او با علوم طبیعی و فلاسفه آن باز می‌گردد.

به عبارت دیگر تحلیل تیلور از علوم طبیعی به عنوان حوزه‌ای که می‌تواند به صورت عینی و بی‌طرفانه مطالعه شود، به نظر می‌رسد که نادیده‌گیری عمیق‌تری از ویژگی‌های خاص علوم انسانی و پیچیدگی‌های رفتار انسانی باشد. در حالی که علوم طبیعی می‌تواند پدیده‌ها را از منظر عینی و با استفاده از روش‌های تجربی بررسی کند، علوم انسانی به دلیل وابستگی به معانی، نیت‌ها و زمینه‌های فرهنگی نمی‌تواند به همین سادگی مورد مطالعه قرار گیرد. نقد اصلی بر این دیدگاه تیلور این است که او به‌طور غیرمستقیم به این نتیجه می‌رسد که رویکردهای موجود در علوم انسانی باید به همان شیوه‌ای که در علوم طبیعی عمل می‌شود، به کار گرفته شوند. این رویکرد می‌تواند منجر به نادیده‌گرفتن جنبه‌های کلیدی کنش‌های انسانی شود، مانند نیت‌ها و معانی ضمنی که در پس هر عمل وجود دارد. به‌طور کلی، این دیدگاه تیلور در مورد علوم

^۱ The Explanation of Behaviour (1964)

^۲ logical and positivisempiricism

طبیعی به عنوان یک حوزه عینی و بی طرفانه، در تضاد با رویکرد تفسیری و هرمنوتیکی است که او به علوم انسانی پیشنهاد می کند. این دوگانگی نشان دهنده چالش های موجود در تلاش برای ایجاد یک روش شناسی جامع و مناسب برای علوم انسانی است که بتواند به طور مؤثر به پیچیدگی های رفتار انسانی پاسخ دهد.

۵. هدف علوم انسانی

تیلور با رد طبیعت گرایی در علوم انسانی، رویکرد تفسیری یا هرمنوتیک را به عنوان متدولوژی برای علوم انسانی طرح کرد. او با طرح مفهوم تفسیر مطلق یا محض قائل است پدیده های طبیعی می توانند در فرایند تحقیق از معانی ذهنی آزاد باشند، اما علوم انسانی نمی تواند به این اطلاق دست یابد. تیلور معتقد است که علوم طبیعی جهان خارج را بدون هیچ معنای ضمنی در نظر می گیرد که می توان آن معانی ضمنی را ویژگی های مرتبط با ذهن توصیف نمود. او این تفسیر را، تفسیر محض یا مطلق می نامد. دیدگاه تیلور در مورد علوم طبیعی مشابه پوزیتیویست های منطقی است. او منطق آنها را در مورد علوم انسانی (کنش های انسانی) باطل می داند. رفتار گرایی به عنوان نمونه ای از کاربرد علوم طبیعی در مورد کنش های انسانی است که هیچ توجهی به مقاصد عامل یا کنشگر نمی کند. مستند این مدعا در نظریه محرک و پاسخ قابل مشاهده است که نیت ها یا اهداف عامل را در نظر نمی گیرند و تلاش می کنند حیوان یا انسان را بر اساس محرک و پاسخ به آن، تبیین کنند. این نظریه مفروض می گیرد رفتار انسان ها را با اصطلاحات فیزیکی می توان تبیین و توصیف نمود. نیت ها یا اهداف عامل بر اساس رفتار گرایی اموری ضروری و لازم نیستند، بلکه رفتار گرایی آنها را به عنوان موجودیتی متافیزیکی و غیر تجربی لحاظ می کند. تیلور معتقد است علوم تجربی باید به پدیده های قابل اثبات به صورت تجربی پردازد و رفتار گرایی از این منظر که با این رویکرد نمی تواند نیت ها یا مقاصد کنشگر را در نظر بگیرد مورد نقد تیلور قرار گرفته است (Taylor, 1980: 31-2).

تیلور با رد طبیعت گرایی و رفتار گرایی، بر این باور است که علوم انسانی باید به مقاصد و نیت های کنشگران توجه کند. در واقع او دارد به صورت ضمنی این استدلال را می کند که رفتار گرایی، با تمرکز بر محرک ها و پاسخ ها، به نیت ها و اهداف انسانی بی توجه است و این نقص می تواند به درک نادرست از کنش های انسانی منجر شود.

به عبارت دیگر، تیلور به نقد رفتارگرایی به عنوان یک رویکرد ناکافی در علوم انسانی می‌پردازد. او به درستی اشاره می‌کند که برای فهم کنش‌های انسانی، باید به مقاصد و نیت‌های کنشگران توجه کرد. به نظر می‌رسد نقد تیلور بر رفتارگرایی صحیح است و علوم انسانی باید مقاصد و نیت‌ها را مطالعه کند؛ زیرا راه حل برخی مسائل در همین نیت‌ها و مقاصد نهفته است. این نکته به‌ویژه در زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی اهمیت دارد، زیرا کنش‌های انسانی نه تنها تحت تأثیر عوامل بیرونی بلکه به شدت تحت تأثیر نیت‌ها و اهداف فردی و جمعی قرار دارند.

او همچنین با طرح مفهوم تفسیر محض و تأکید بر اهمیت معانی ضمنی در علوم انسانی، یادآوری می‌کند که نمی‌توان کنش‌های انسانی را صرفاً بر اساس رفتارهای قابل مشاهده و فیزیکی تبیین کرد. او بر این نکته تأکید دارد که هر کنش انسانی دارای معانی و اهداف خاصی است که باید در تحلیل‌های علمی لحاظ شود. این رویکرد، بر اهمیت فهم عمیق‌تر از کنش‌های انسانی و تأثیرات فرهنگی و اجتماعی آنها تأکید دارد.

اما با این اوصاف نقد اصلی بر دیدگاه تیلور این است که او ممکن است در تلاش برای تأکید بر نیت‌ها و مقاصد، از پیچیدگی‌های واقعی کنش‌های انسانی غافل شود. به‌ویژه، در حالی که تیلور بر اهمیت نیت‌ها تأکید می‌کند، او به وضوح به تأثیرات ناخواسته و جمعی کنش‌ها توجه کافی ندارد. این امر می‌تواند منجر به نادیده گرفتن عواملی شود که در شکل‌گیری کنش‌های انسانی نقش دارند.

در نهایت، نقد تیلور بر رفتارگرایی و تأکید او بر نیت‌ها و مقاصد، نشان‌دهنده نیاز به رویکردی جامع در علوم انسانی است که بتواند به پیچیدگی‌های کنش‌های انسانی پاسخ دهد. این رویکرد باید شامل تحلیل‌های تفسیری و هرمنوتیکی باشد که به ما کمک کند تا معانی و نیت‌های نهفته در پس کنش‌های انسانی را درک کنیم و از این طریق به فهم بهتری از علوم انسانی دست یابیم.

۶. رویکرد تفسیری و معنا

در بخش‌های پیشین به شکل انتقادی دیدگاه تیلور در مورد علوم انسانی مورد بررسی قرار گرفت. در این بخش عقلانیت مد نظر او در علوم انسانی با رویکرد تفسیری نسبت به علوم اجتماعی مورد بحث قرار خواهد گرفت.

تیلور معتقد است که هدف علوم اجتماعی تبیین مقاصد یا نیت های کنشگران است و چون رفتارگرایی نمی تواند عهده دار این مقصود شود، رویکردی هرمنوتیکی را اتخاذ می کند. او تنها راه مطالعه رفتار انسانی را تفسیرگرایی می داند. از نظر تیلور انسان ها حیواناتی خود تعریف گر و خود تفسیر گر هستند. او در مقدمه مجموعه مقالاتش ادعا کرده است، هر کنش گر انسانی فهمی از خود دارد و به واسطه همین، درکش ساخته می شود. این نکته جوهر فلسفه علوم انسانی تیلور است. او معتقد است در تئوری پردازی ها ما عمل های خودمان را توصیف و تفسیر و در عین حال خودمان را تعریف و می سازیم. او مدعی است موضوع تحقیق در علوم اجتماعی، موجودات صرفاً مادی نیست، اما در علوم طبیعی یا موضوعاتی بی روح و مادی مد نظرند و یا صرفاً ویژگی مادی آنها لحاظ می شود، مثل تحقیق روی فیزیولوژی قلب که موضوع تحقیق تحت تاثیر ما قرار نمی گیرد، بر خلاف نتایج تحقیقات ما بر روی موجودات انسانی که بر درک ما از خودمان تاثیر می گذارد و علوم انسانی باید درک ما از خودمان را به عنوان انسان آشکار سازد. تیلور معتقد است درک ما از خودمان بدون سوگیری حاصل نمی شود و ارزش مطلق در درک ما از خودمان منجر به محدود شدن طبیعت گرایی می شود. تیلور قائل است در علوم انسانی هر شناختی پیدا کنیم آن پدیده بر ما و شناخت ما اثر می گذارد اما در علوم طبیعی دو پدیده جداگانه (سوژه و ابژه) داریم، بدون اینکه روی یکدیگر تاثیری بگذارند. از نظر تیلور، تفسیر و تعریف ما از خودمان نمی تواند به شیوه علوم طبیعی تبیین یا درک شود. (ISS, 1985: 3)

هدف رویکرد تفسیری تیلور در علوم انسانی ساختن معانی است. وقتی در مورد معنای یک پدیده صحبت می کنیم، چند تفسیر طرح می شود:

- ۱) معنایی برای فاعل و یا گروهی از کنشگران که برداشتی منحصر به خود دارند.
- ۲) معنا برای چیزی، یعنی تمایز قائل شویم بین عنصر خاص و معنای آن.
- ۳) معنا در ارتباط با سایر اشیاء: یعنی اشیاء تنها در میدان و حوزه معنا و در ارتباط با چیزهای دیگر معنا می یابند و هیچ واحد نامرتبط با عناصر معنادار وجود ندارد. تغ بیارات در معانی ما در یک حوزه می تواند تغییراتی را در سایر عناصر داشته باشد و معانی نمی توانند شناسایی شوند، مگر در ارتباط با دیگران و از این جهت معانی شبیه کلمات هستند که در کنار کلمات دیگر فهم می شوند (Taylor, 1971: 11).

در کنار این تعاریف باید نسبت به این ادعای تیلور که معنا باید در ارتباط با معانی دیگر تفسیر شود، تامل کنیم که برای تبیین آن تیلور به درک ما از متن اشاره دارد که جملات و

کلمات با یکدیگر معنا پیدا می‌کنند. تیلور این مکانیزم را با چرخه هرمنوتیکی توضیح می‌دهد، به صورتی که باید رابطه متقابل میان مفاهیم را به منظور درک یک مفهوم درک کنیم. بنابراین شناخت حتی بخش هایی از کل بدون کل ممکن نخواهد بود. (Ibid.:13) لذا بین وینچ^۱ و تیلور یک مناسبت وجود دارد که هر دو یک رویکرد کل‌گرا را ترویج می‌کردند که هر چیزی بر اساس زبان ساخته می‌شود و البته تیلور از واژه معانی رایج یا مشترک استفاده می‌کند. به نظر او هر فرد در یک زبان یا جامعه تک‌زبانه در معانی مشترک با سایر اعضای آن فرهنگ سهیم است. گاهی تیلور این معانی رایج را معانی بین‌الذهانی می‌نامد، زیرا این معانی مشترک یا بین‌الذهانی، متعلق به یک شخص نیستند و همه در آن سهیم هستند و سازنده جوامع و نهادها و عمل‌هاست و لذا برای درک آن مفاهیم باید از درون همان فرهنگ‌ها اقدام کنیم. (Ibid.: 28)

این مدعا یادآور استدلال وینچ درباره عقلانیت‌های متفاوت است. هم‌چنان که وینچ بیان می‌کند باید قواعد داخلی جامعه مورد مطالعه را، درک کنیم، تا فعالیت‌های آنها را بفهمیم، به همین صورت تیلور نیز معتقد است، باید به صورت بین‌الذهانی جامعه مورد مطالعه را به منظور درک عمل‌ها در آن جامعه تفسیر کنیم.

تیلور ادعا می‌کند معانی مشترک مبنای اجتماع می‌باشند و معانی بین‌الذهانی زبان مشترک درباره واقعیت اجتماعی و درک مشترک از هنجارهای خاص را می‌دهد و صرفاً معانی مشترک و جهان مرجع مشترک کنش‌ها و احساسات مشترک، معنادار است و همین معنا، اجتماع را می‌سازد. (Ibid: 30)

روشن است که به منظور درک معانی مشترک یا بین‌الذهانی در جامعه، یک رویکرد طبیعت‌گرا مثل رفتارگرایی مفید نیست؛ زیرا هدف آن یک مطالعه علمی خنثی است و به معانی ضمنی در اجتماع یا جامعه توجه ندارد. تیلور کشف این معانی بین‌الذهانی را از طریق رویکرد تفسیری طرح می‌کند.

۷. تطبیق علوم انسانی چارلز تیلور بر یک مساله: قوم‌گرایی و سایر فرهنگ‌ها
در اینکه با این تعریف از علوم انسانی، چگونه می‌شود مسائل آن را مورد تحلیل و بررسی قرار داد، موضوعی است که تیلور از آن غافل نبوده و در یک مساله به تطبیق عقلانیت

¹ Peter Guy Winch, 1926-1997

ادعایی حاکم بر علوم انسانی مورد ادعای خویش پرداخته است. او قوم‌گرایی و ارتباط آن با سایر فرهنگ‌ها را به عنوان مسأله‌ی خود انتخاب کرده است. هدف او از انتخاب این مسأله، ارائه یک واسطه مطلوب، بین قوم‌گرایی و نسبیت است. او در سخنرانی‌اش با عنوان درک و قوم‌گرایی سوالی طرح کرده است که علوم اجتماعی چگونه باید سایر فرهنگ‌ها را درک کند؟ تز او مبتنی بر این نکته است که ذهن‌ها را به عنوان کنشگران خود تعریف‌گر در نظر بگیریم که با عمل به واسطه درک مشترک شده‌اند. او بیان می‌کند که قبل از هر چیزی باید کشف کنیم که کنشگر چه درکی از خود دارد؟ اما درک کنشگر از خودش به معنای همدلی و پذیرش دیدگاهش نیست، هم‌چنان که در استدلال وینچ گذشت ما نیاز داریم به منظور درک کنش دیدگاه، دیگران را بپذیریم. اما تیلور از این رویکرد گریزان است. هر چند او با رویکرد تفسیری همراه است، اما متفاوت از وینچ است. به عقیده تیلور علوم اجتماعی تفسیری نیازمند توصیف کنشگر از خودش به منظور شناسایی موضوع مورد تبیین است. اما چنین اقتضایی وجود ندارد که ما موضوع مورد تبیین را با همان زبان بیان کنیم، بلکه باید از زبان فراتر رویم. به عقیده تیلور زبانی که برای درک دیگر فرهنگ‌ها استفاده می‌شود، زبان آنها یا زبان ما نیست، بلکه آن زبان مقایسه روشن یا فصیح^۱ است. او تلاش می‌کند قوم محوری غرب و نسبیت وینچ را رد کند. تیلور تفسیر غربی (علمی) را یکی از سنت‌ها می‌داند که به هیچ وجه خشی نیست. زبان پیشنهادی تیلور زبانی است که تفاوت‌های ممکن انسانی را چنان تدوین می‌کند که هر دو شیوه زندگی ما و آنها می‌توانند به صورت روشن بدون تمرکز بر تفاوت‌ها توصیف شوند. (Ibid: 30,38)

متأسفانه همانند خود زبان مقایسه فصیح تیلور، استدلال تیلور نیز واضح نیست. اگر زبانی که برای درک دیگران به کار می‌رود زبان آنها یا زبان ما نیست، پس چگونه می‌توانیم فعالیت‌های دیگران را تبیین کنیم. شاید مراد تیلور این باشد هنگامی که ما درک از خود دیگران را بفهمیم، درک از خود ما نیز الزاماً متحول می‌شود و چاره‌ای جز این نداریم که دیگران را بنابر دیدگاه خودمان درک کنیم. اما در مواجهه با دیگران درک سابق ما درباره دیگران نیز متحول می‌شود. تیلور بیان می‌کند قبل از فهم سایر فرهنگ‌ها تعصبات و انتظارات ذهنی داریم، پس ایده‌های پیش‌انگاشته ما درباره سایر فرهنگ‌ها

^۱ language of perspicuous contrast

نمی‌تواند ادامه پیدا کند و تجدید نظر حاصل می‌شود. به عبارتی در توضیح سایر فرهنگ‌ها و ابعاد آن به زبان خاصی نیاز داریم که اگر زبان خودمان حاکم باشد قوم محوری خواهد بود و اگر زبان آنها باشد سوال خواهد شد چگونه جهان‌بینی آنها را درک کنیم. احتمالاً تیلور این سوالات را با طرح زبان مقایسه فصیح نادیده می‌گیرد.

تیلور معتقد است که ما می‌توانیم قضاوت فرافرهنگی داشته باشیم و تعیین کنیم کدام فرهنگ یا جامعه بر دیگری برتر است. هر چند که داشتن معیارهای مشترکی که به واسطه آن فرو دستی یکی را اثبات کنیم را رد می‌کند. در نگاه اول شاید این ادعا معما گونه باشد که بدون هیچ معیاری بین فرهنگ‌های مختلف چگونه قضاوت فرافرهنگی داشته باشیم؟ تیلور مدعی است جوامع غربی و بدوی تنها متفاوت نیستند، بلکه مقایسه ناپذیرند و در این معنا تیلور با وینچ هم داستان است و در این صورت قضاوت بین فرهنگ‌ها ممکن نیست. اما با اشاره به علم مدرن و پیشینه رنسانسی آن تیلور معتقد است ما نه تنها متفاوت هستیم بلکه در اصل ناسازگار هستیم. او برای اثبات ادعایش به مزیت فناوری علم غربی اشاره می‌کند یعنی برای فرادستی و برتری به فناوری و تکنولوژی استناد می‌کند اما در مورد فرودستی فرهنگی معیاری نداریم. او معتقد است جنبه عملی پیشرفت علمی را به عنوان معیاری جهت برتری نمی‌توان نادیده گرفت. (-: Taylor, 1982: 102_103) همین معیار فرافرهنگی چالشی را برای مخاطب غیر غربی به وجود می‌آورد. تیلور مدعی است ما به سادگی می‌توانیم بیان کنیم علم مدرن از دیدگاه فناوری یا پراگماتیستی برتر از شیوه‌های قبل رنسانسی آن است. (Ibid: 105) همین استدلال تیلور قابل تعمیم به جامعه بدوی و غربی بر حسب پیشرفت فناوری است. با تاکید بر این معیار، تیلور فرهنگ‌های فرادست را مشخص می‌کند، اما برای فرهنگ‌های فرودست معیاری را بیان نمی‌کند. او در صدد است از نسیت پرهیز کند اما دیدگاه او مشکلاتی دارد:

در نظر او عقلانیت مفهوم ناسازگاری و تناقض یا حتی نگرش انتقادی نیست، بلکه او عقلانیت را شامل چیزی بیش از پرهیز از ناهماهنگی و فراتر از یک مفهوم رسمی می‌داند. لذا یک دیدگاه پراگماتیستی را در مورد برداشت خود از عقلانیت طرح می‌کند (یعنی هر چه جامعه از نظر فناوری پیشرفته‌تر باشد عقلانی‌تر است) اما به نظر می‌رسد پیشرفت فناوری، ارتباطی به عقلانیت ندارد و علم هم دقیقاً معادل فناوری نیست. استدلال تیلور ابهامی را در پی دارد. طبق استدلال او علم عقلانی‌تر از جادو است. اما این مساله می‌تواند

به برتری پراگماتیستی علم بر جادو وابسته نباشد، بلکه چون علم انتقاد پذیری بیشتری از جادو دارد و در اجتماعات علمی مقبول واقع شده، عقلانی تر باشد.

در حالیکه پیشرفت فناوری لزوماً به معنای عقلانی تر شدن جامعه نیست. علم و فناوری دو مفهوم متفاوت هستند و نمی توان آنها را یکسان در نظر گرفت. صرف پیشرفت فناوری، ملاک عقلانیت جامعه نیست. همچنین، برتری علم بر جادو صرفاً به دلیل پراگماتیسم آن نیست، بلکه انتقادپذیری بیشتر علم و پذیرش آن در جوامع علمی است که آن را عقلانی تر از جادو می کند. به عبارت دیگر، تیلور با ارائه دیدگاه پراگماتیستی خود، ابهام و اشکال در تعریف عقلانیت ایجاد می کند و این نقد جدی بر عقلانیت مورد ادعای او در این حوزه است چرا که پیشرفت فناوری به تنهایی نمی تواند ملاک عقلانیت باشد. عقلانیت مفهومی پیچیده تر است که باید ابعاد مختلف آن از جمله انتقادپذیری، پذیرش اجتماعی و سازگاری درونی را در نظر گرفت.

جاروی^۱ و آگاسی^۲ از فریزر^۳ انتقاد می کردند که بحث های او در مورد تکامل گرایی غیر انتقادی بوده است. (Jarvie, C. and Agassi, J. 1979, 354) این مطلب در مورد تیلور هم صادق است و چه بسا در مورد تیلور مضاعف باشد؛ زیرا او مدعی است که در مورد جوامع بدوی، منصفانه قضاوت می کند اما اعتقاد خودش را با علم و فناوری تصدیق می کند. در این صورت تیلور نسبت به علم و فناوری منتقد نیست و حال آنکه می توانست باشد، پس او نیز گرفتار پوزیتیویسم است.

از جهتی دیگر به نظر می رسد تیلور مشکل اصلی را نادیده می گیرد؛ زیرا بحث این نیست که ما توانایی قضاوت برتری علم مدرن از جادو را داریم؛ بلکه بحث این است که چگونه فعالیت های به ظاهر غیر عقلانی را تبیین کنیم و در واقع، مساله عقلانی یا غیر عقلانی بودن آن عمل است؛ که این موضع تیلور در قیاس ناپذیری فرهنگ هاست و اینکه فعالیت ها باید به صورت درونی درک شود.

تیلور برای رهایی از نسبی گرایی و قوم گرایی پیشنهادات دیگری ارائه می دهد. او در تلاش است حد وسط مطلوبی را بین قوم گرایی و نسبی گرایی ارائه کند و در پی ارائه یک

^۱ Jarvie Ian, 1937-2023

^۲ Joseph Agassi, 1927-2008

^۳ Nancy Fraser, 1947

تیین فراتر از یک سوگیری ذهنی است که البته استدلال او محدودیت‌های یک دیدگاه معتدل مطلوب را نشان می‌دهد. (Taylor, 1994)

تیلور برای رهایی از نسبی‌گرایی و قوم‌گرایی پیشنهادات دیگری ارائه می‌دهد. او در تلاش است حد وسط مطلوبی را بین قوم‌گرایی و نسبی‌گرایی ارائه کند و در پی ارائه یک تیبن فراتر از یک سوگیری ذهنی است. تحلیل تیلور از نسبی‌گرایی و قوم‌گرایی نشان‌دهنده تلاش او برای ایجاد یک چارچوب فلسفی است که بتواند به چالش‌های موجود در علوم انسانی پاسخ دهد. او به دنبال یافتن یک نقطه تعادل است که نه به افراط در نسبی‌گرایی و نه به انحصار قوم‌گرایی منجر شود. این رویکرد به‌ویژه در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی اهمیت دارد، زیرا تیلور بر این باور است که شناخت و درک فرهنگی باید در تحلیل‌های انسانی لحاظ شود.

اما نقد اصلی بر این دیدگاه این است که او ممکن است در تلاش برای ایجاد یک تیبن جامع، به سادگی از پیچیدگی‌های واقعی کنش‌های انسانی غافل شود. در واقع، تلاش او برای یافتن یک حد وسط ممکن است منجر به نادیده گرفتن تنوع و تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی شود که در واقعیت وجود دارند. به عبارت دیگر، در حالی که تیلور به دنبال یک تیبن فراتر از سوگیری‌های ذهنی است، ممکن است در این فرآیند، تنوع واقعی تجربیات انسانی را که در بسیاری از موارد به شدت تحت تأثیر زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی قرار دارند، نادیده بگیرد.

این نکته از این لحاظ پر اهمیت می‌شود که تیلور به‌طور خاص بر عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی تأکید دارد. در این زمینه، او باید به این نکته توجه کند که عقلانیت نمی‌تواند به سادگی در یک چارچوب میانه قرار گیرد، بلکه باید به‌طور عمیق‌تری به تنوع و پیچیدگی‌های انسانی بپردازد. به علاوه، تلاش برای ایجاد یک تیبن جامع ممکن است به سادگی به یک تیبن سطحی و ناکافی منجر شود که نتواند به چالش‌های واقعی علوم انسانی پاسخ دهد.

به طور کلی، نقد تیلور بر نسبی‌گرایی و قوم‌گرایی نشان‌دهنده تلاش او برای ایجاد یک رویکرد جامع در علوم انسانی است، اما این تلاش باید با توجه به تنوع و پیچیدگی‌های واقعی کنش‌های انسانی همراه باشد تا بتواند به‌طور مؤثر به چالش‌های موجود پاسخ دهد.

تیلور از دوگانگی بین علوم طبیعی و انسانی_ اجتماعی دفاع می کند و وحدت روش را مردود می داند. تیلور مدعی است که معنا باید در ارتباط با معانی دیگر تفسیر شود که برای تبیین آن به درک ما از متن اشاره دارد که جملات و کلمات با یکدیگر معنا پیدا می کنند. تیلور این مکانیزم را با چرخه هرمنوتیکی توضیح می دهد. به صورتی که باید رابطه متقابل میان مفاهیم را به منظور درک یک مفهوم درک کنیم. بنابراین شناخت حتی بخش هایی از کل بدون کل ممکن نخواهد بود. به نظر او هر فرد در یک زبان یا جامعه تک زبانه در معانی مشترک با سایر اعضای آن فرهنگ سهیم است. گاهی تیلور این معانی رایج را معانی بین الاذهانی می نامد؛ زیرا این معانی مشترک یا بین الاذهانی متعلق به یک شخص نیستند و همه در آن سهیم هستند و سازنده جوامع و نهادها و عملها هستند و لذا برای درک آن مفاهیم باید از درون همان فرهنگها اقدام کنیم. او معتقد است باید به صورت بین الاذهانی جامعه مورد مطالعه را به منظور درک عملها در آن جامعه تفسیر کنیم. تیلور ادعا می کند معانی مشترک مبنای اجتماع می باشد و معانی بین الاذهانی، زبان مشترک درباره واقعیت اجتماعی و درک مشترک از هنجارهای خاص را می دهد و صرفاً معانی مشترک و جهان مرجع مشترک، کنشها و احساسات مشترک معنادار است و همین معنا اجتماع را می سازد. از منظر تیلور روشن است که به منظور درک معانی مشترک یا بین الاذهانی در جامعه یک رویکرد طبیعت گرا مثل رفتارگرایی مفید نیست؛ زیرا هدف آن یک مطالعه علمی خنثی است و به معانی ضمنی در اجتماع یا جامعه توجه ندارد. تیلور کشف این معانی بین الاذهانی را از طریق رویکرد تفسیری طرح می کند. به عقیده او باید از زبان فراتر رویم و زبانی که برای درک دیگر فرهنگها استفاده می شود زبان آنها یا زبان ما نیست؛ بلکه آن را زبان مقایسه روشن یا فصیح می نامد. او تلاش می کند قوم محوری غرب و نسبییت وینچ را رد کند. تیلور تفسیر غربی (علمی) را یکی از سنتها می داند که به هیچ وجه خنثی نیست. زبان پیشنهادی تیلور زبانی است که تفاوت های ممکن انسانی را چنان تدوین می کند که هر دو شیوه زندگی ما و آنها می توانند به صورت روشن بدون تمرکز بر تفاوتها توصیف شوند. به عبارتی در توضیح سایر فرهنگها و ابعاد آن به زبان خاصی نیاز داریم که اگر زبان خودمان حاکم باشد قوم محوری خواهد بود و اگر زبان آنها باشد سوال خواهد شد چگونه جهان بینی آنها را درک کنیم. احتمالاً تیلور این سوالات را با طرح زبان مقایسه فصیح نادیده می گیرد، علاوه بر اینکه نقدهای دیگری نیز بر این موضوع وارد است:

۱. طرح زبان مقایسه فصیح توسط تیلور، ممکن است به نوعی قوم‌محوری منجر شود. او در تلاش است تا تفاوت‌های فرهنگی را به زبانی توصیف کند که هم برای ما و هم برای آنها قابل فهم باشد. اما این رویکرد ممکن است به نادیده گرفتن واقعیت‌های فرهنگی و تنوع انسانی منجر شود. هر فرهنگی دارای ویژگی‌های منحصر به فرد خود است که نمی‌توان آنها را به زبان واحدی تقلیل داد.

۲. تیلور در تلاش برای طرح رویکرد تفسیری، ممکن است به سادگی از تأثیرات واقعی علوم طبیعی بر علوم انسانی غافل شود. اگرچه او بر تفاوت‌های بنیادین این دو حوزه تأکید دارد، اما نباید از تأثیرات متقابل آنها غافل شد. علوم طبیعی می‌توانند در درک بهتر پدیده‌های انسانی نقش داشته باشند و علوم انسانی نیز می‌توانند به توسعه علوم طبیعی کمک کنند.

در نهایت، نقد تیلور بر رویکردهای طبیعت‌گرایانه در علوم انسانی، نشان‌دهنده تلاش او برای ایجاد رویکردی جامع‌تر در این حوزه است. او به درستی بر اهمیت معانی ضمنی و زمینه‌های فرهنگی در درک کنش‌های انسانی تأکید دارد. اما این رویکرد باید با توجه به پیچیدگی‌های واقعی جوامع انسانی و تنوع فرهنگی همراه باشد تا بتواند به‌طور مؤثر به چالش‌های موجود پاسخ دهد. همچنین، تأثیرات متقابل علوم طبیعی و انسانی نیز باید در نظر گرفته شود.

تیلور همچنین معتقد است که ما می‌توانیم قضاوت فرافرهنگی داشته باشیم و تعیین کنیم کدام فرهنگ یا جامعه بر دیگری برتر است. هر چند که داشتن معیارهای مشترکی که به واسطه آن فردستی یکی را اثبات کنیم را رد می‌کند. در نگاه اول شاید این ادعا معما گونه باشد که بدون هیچ معیاری بین فرهنگ‌های مختلف چگونه قضاوت فرافرهنگی داشته باشیم؟ تیلور مدعی است جوامع غربی و بدوی تنها متفاوت نیستند؛ بلکه مقایسه ناپذیرند و در این معنا تیلور با وینچ هم داستان است و در این صورت قضاوت بین فرهنگ‌ها ممکن نیست. اما با اشاره به علم مدرن و پیشینه رنسانسی آن، تیلور معتقد است ما نه تنها متفاوت هستیم بلکه در اصل ناسازگار هستیم. او برای اثبات ادعایش به مزیت فناوری علم غربی اشاره می‌کند. یعنی برای فرادستی و برتری به فناوری و تکنولوژی استناد می‌کند اما در مورد فرودستی فرهنگی معیاری معرفی نمی‌کند. او معتقد است جنبه عملی پیشرفت علمی را به عنوان معیاری جهت برتری نمی‌توان نادیده گرفت. همین معیار فرافرهنگی چالشی را برای مخاطب غیر غربی به وجود می‌آورد. تیلور مدعی است ما به سادگی می‌

توانیم بیان کنیم علم مدرن از دیدگاه فناوری یا پراگماتیستی، برتر از شیوه های قبل رنسانسی آن است. همین استدلال تیلور قابل تعمیم به جامعه بدوی و غربی بر حسب پیشرفت فناوری است. با تاکید بر این معیار تیلور که فرهنگ های فرادست را مشخص می کند، اما برای فرهنگ های فرو دست معیاری را بیان نمی کند؛ او در صدد است از نسبیّت پرهیز کند. اما دیدگاه او مشکلاتی دارد. او عقلانیت را شامل چیزی بیش از پرهیز از ناهماهنگی و فراتر از یک مفهوم رسمی می داند. لذا یک دیدگاه پراگماتیستی را در مورد برداشت خود از عقلانیت طرح می کند (یعنی هر چه جامعه از نظر فناوری پیشرفته تر باشد، عقلانی تر است). اما به نظر می رسد پیشرفت فناوری ارتباطی به عقلانیت ندارد و علم هم دقیقاً معادل فناوری نیست. استدلال تیلور ابهامی را در پی دارد. طبق استدلال او علم عقلانی تر از جادو است اما این مساله می تواند به برتری پراگماتیستی علم بر جادو وابسته نباشد؛ بلکه چون علم انتقاد پذیری بیشتری از جادو دارد و یا چون در اجتماعات علمی مقبول واقع شده و یا چون با اقتدار همراه است عقلانی تر باشد. عقلانیت مد نظر تیلور بدین صورت قابل طرح است: او تلاش می کند قوم محوری و نسبیّت را رد کند تا حد وسط رضایت بخشی را فراهم کند و معتقد است همه فرهنگ ها معنادار و قابل فهم اند و البته برخی برترند. (Ibid: 110)

۸. ملاحظات انتقادی بر دیدگاه تیلور

مباحث گذشته در مورد عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی تیلور خصوصاً نسبت به توصیف او از علوم انسانی متمایز از علوم طبیعی، تردیدهایی را به همراه داشت: (۱) تیلور علوم طبیعی را عینی توصیف کرده است، یعنی فعالیت هایی خنثی و بی طرف قلمداد می کند، اما به نظر می رسد او صرفاً دیدگاه پوزیتیویستی منطقی را در مورد علوم پذیرفته است که البته همان دیدگاه را در حوزه علوم انسانی نقد نموده است. اما همچنان که مارتین^۱ نیز اشاره کرده است مشاهده در علوم طبیعی تئوری پیچ و سرشار از تئوری است. (Martin, M. 1994: 266) که البته تیلور این ادعا را نمی پذیرد و در مقاله ای با عنوان "درک در علوم انسانی" (۱۹۸۰) پاسخ داده است.

^۱ Michael L. Martin, 1932-2015

در واقع تیلور زبان مطلق یا خنثی در مورد علم را مفروض می‌گیرد که بعید است صحیح باشد و هم چنان که پوپر استدلال می‌کند مشاهدات ما مبتنی بر سوگیری یا انتظارات ذهنی است و هیچ زبان مشاهده خنثی وجود ندارد، زیرا ما باید پدیده‌های طبیعی را از منظر خودمان مشاهده و توصیف کنیم و این توصیف نمی‌تواند خنثی و مطلق باشد و بدین معنا هیچ تفاوتی میان علوم طبیعی و انسانی وجود ندارد. (Popper, 1972)

چه بسا تیلور مفروض می‌گیرد که پدیده‌هایی که با واژه‌های مطلق توصیف می‌شوند، بی‌شک خنثی هستند، اما هم چنان که هایک مدعی است ما باید ابعاد خاصی از جهان واقعی را به منظور تبیین بخشی از جهان انتخاب کنیم. لذا اگرچه اشیاء تبیینی در علوم انسانی یا اجتماعی به لحاظ هستی‌شناختی و ماهیت از علوم طبیعی متفاوتند، اما شان معرفت‌شناختی آنها یکی است. زیرا هر دو آنها جنبه‌های گزینشی یا ناقصی از کل جهان هستند و لذا درک خنثی و مطلق، تعابیر آسانی نیستند و نمی‌شود فهمید چگونه تیلور مرز ناگسستگی بین علوم طبیعی و انسانی ترسیم می‌کند، زیرا اگر بپذیرد علوم طبیعی خنثی نباشند، نمی‌تواند بر خاص بودن علوم اجتماعی تأکید کند. البته از این جهت که تیلور طبیعت‌گرایی یا علم‌گرایی را در علوم اجتماعی رد می‌کند با او موافقیم، زیرا همه کنش‌ها را نمی‌شود به شیوه طبیعت‌گرایانه مطالعه کرد.

اگر تیلور علوم انسانی را به عنوان نقطه مقابل علوم طبیعی تلقی می‌کند و می‌خواهد پوزیتیویسم را به عنوان پیشینه رفتارگرایی رد کند، باید همان مبنای پوزیتیویسم را نقد کند در حالی که او به طور تلویحی و ضمنی دیدگاه پوزیتیویسم را پذیرفته است.

۲) تیلور تصور می‌کند به دلیل واژگان مطلق یا خنثی، علوم طبیعی از مناقشه‌های تفسیری آزادند؛ و فقط علوم انسانی این‌گونه هستند، درحالی‌که در علوم طبیعی نیز مناقشه‌های زیادی در مورد تفسیر داده‌های تجربی و روایی تجربیات و ماهیت موجودات غیر قابل مشاهده و... وجود دارد. پس علوم طبیعی نیز اساساً از منازعات تفسیری خالی نیستند. علاوه بر آنکه علوم طبیعی معمولاً به ابزار تجربی وابسته‌اند، مثل تلسکوپ و میکروسکوپ و... بدین معنا که دانشمندان طبیعی همیشه پدیده‌های طبیعی را با چشم غیر مسلح مشاهده نمی‌کنند و لذا مناقشات تفسیری در علوم طبیعی هم علی‌رغم تصور تیلور جریان دارد. پس دیدگاه تیلور در مورد علوم طبیعی خام است. احتمالاً نقصان‌های استدلال تیلور ریشه

در عدم آشنایی او نسبت به علوم طبیعی دارد به گونه ای که گیرتر^۱ مردم شناس، تیلور را چنین نقد می کند:

"ارجاعات تیلور در مورد علوم طبیعی تقریباً هیچ گاه مفصل نبوده است و مباحثش در ابتدای انقلاب علمی بوده است و به گالیه و بیکن و دکارت و نیوتن و... توجه داشته است و مباحث و پیشرفت های علوم طبیعی معاصر مثل انیشتین و ایزنبرگ و... مد نظر او قرار نگرفته است" (Geertz 1994, 84)

به نظر می رسد تیلور تصور می کرده است تحولات در جهان بینی قرن ۱۷ می تواند هر مساله ای را در علوم طبیعی تشریح کند و حال آنکه علم طبیعی امروز متفاوت از آن قرن است.

۳) اشکال جدی تر به استدلال تیلور این است که گمان می کند مناقشات تفسیری در علوم انسانی لا ینحل هستند و لذا برتری یک تفسیر بر دیگری امکان ناپذیر خواهد ماند؛ در حالی که آیا در این صورت علوم انسانی شانی خواهند داشت؟ تیلور احتمالاً پاسخ می دهد این سوالات منشا رویکرد طبیعت گرایانه به علم می باشد و یا دو گانه حقیقت و ارزش این پرسش را تولید کرده است؛ زیرا به نظر تیلور علوم انسانی خالی از ارزش وجود ندارد و حقایق و ارزش ها قابل تفکیک نیستند. بنابر این علوم انسانی نیازمند آرمانی نیست که علوم طبیعی آن را حل کند (خنثی بودن علوم انسانی). اما ظاهراً تیلور فراغت ارزشی و بر را درست درک نکرده و یا نادیده گرفته است. و بر در دو موضع تاکید کرده است دانشمندان علوم اجتماعی باید از ارزش های مشخص و جهان بینی های خودشان در تبیین های اجتماعی فارغ شوند، در غیر این صورت سوگیری های ما، تبیین های ما را در مورد پدیده های اجتماعی فاسد می کند.

دوگانگی میان حقیقت و ارزش که از جانب علم گرایان طرح می شود در واقع خود یک گزاره هنجاری است که ارزش گذاری می کند و نوع خاصی از تفسیر را گزینش می کند که با سنتی خاص سازگاری دارد. البته احتمالاً ایده و بر^۲ رضایت بخش نخواهد بود؛ زیرا او صرفاً متوسل به نگرش دانشمندان می شود تا فراغت ارزشی ضمانت اجرایی پیدا

^۱Clifford James Geertz, 1926-2006

^۲Max Weber, 1864-1920

کند. اما پوپر^۱ علاوه بر نگرش دانشمندان، طبیعت عمومی یا نهادی علم را نیز اضافه می‌کند. (Popper, 1957: 155) بر خلاف وبر و پوپر، تیلور معتقد است علوم انسانی نمی‌تواند فارغ از ارزش باشد و لذا دوگانه حقیقت و ارزش را غلط می‌داند و بنابراین تحلیل تفسیرها سرشار از تئوری هستند و هر اشتیاقی نسبت به علم خالی از ارزش در علوم انسانی، پایان می‌یابد و همیشه گزینه‌هایی وجود دارند که باید از میان آنها انتخاب کنیم. بنابراین ایدئولوژی و تفسیر تفاوتی ندارند (Taylor, 1971: 47-8).

اگر ادعای تیلور را بپذیریم که تمایزی میان تفسیر و ایدئولوژی نیست، پس مناقشات تفسیری به مناقشات ایدئولوژیک منجر می‌شود و مناقشات ایدئولوژیک بدون استدلال عقلانی حل نمی‌شوند. تیلور قائل است برای حل مناقشات باید از شهود استفاده کنیم. اما هیچ شیوه عقلانی برای رجحان شهودی بر شهود دیگر وجود ندارد، لذا معیار قدرت باقی می‌ماند. البته چنین نتیجه‌ای برای تیلور است که وبر و پوپر شدیداً از آن پرهیز می‌کنند و حال آنکه تیلور مدافعه لازم جهت یافتن بدیل‌های رویکرد تفسیری را انجام نداده است و بعید است کسی بعد از مطالعه بدیل‌ها تفسیرگرا باقی بماند.

آنچه گذشت پیرامون عقلانیت تیلور در مورد فلسفه علوم انسانی بود. او مدعی است عقلانیت و فلسفه‌اش جایگزین طبیعت‌گرایی در علوم اجتماعی است. دیدگاه او مشکلات عدیده‌ای داشت، اگر چه علوم انسانی باید به نیت‌ها و کنشگر توجه کند، اما همان طوری که هایک مدعی است استدلال تیلور به عنوان علوم انسانی اجتماعی رضایت بخش نیست؛ زیرا علوم انسانی نه تنها باید کنش‌های قصد مندانه و نتایج آنها را تبیین کند بلکه باید نتایج ناخواسته کنش‌ها را هم بررسی کند که تیلور به این مساله توجه نکرده است. علاوه بر اینکه دیدگاه تیلور در مورد علوم خام است و مبتنی است بر ناآگاهی از علوم طبیعی معاصر. در حالی که اگر تیلور بنا دارد به صورت جدی از دوگانگی علوم طبیعی و انسانی (اجتماعی) حمایت کند باید میزان آشنایی خود با علوم طبیعی را افزایش داده و در آن غور کند. هم چنین تیلور تظاهراتی عوام‌فریبانه نسبت به اینکه با جوامع بدوی مواجهه‌ای منصفانه دارد، ابراز می‌کند، اما به طور ساده لوحانه و خام اعتقادش به علم و فناوری را اقرار می‌کند؛ در حالی که مساله او این بود که چگونه می‌توان فعالیت‌های ظاهراً غیر عقلانی را

^۱ Karl Raimund Popper, 1902-1994

تیین کرد، که البته این مشکل با توسل به برتری های پراگماتیستی و عملگرایانه علم نسبت به سایر فعالیت های ذهنی حل نمی شود! و در نهایت فلسفه تیلور در مورد علوم انسانی چندان عقلانی به معنای انتقادی نیست و احتمالاً او نیازمند پرداختن به این انتقادات و تییین فلسفه اش در مورد علوم انسانی و باز سازی آن است.

۹. نتیجه گیری

در جمع بندی عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی از منظر تیلور باید گفت او تلاش می کند قوم محوری و نسبییت را رد کند تا حد وسط رضایت بخشی را فراهم کند. به عقیده او جامعه بدوی و غربی فقط متفاوت نیستند؛ بلکه غیر قابل مقایسه اند و البته این بدان معنا نیست که نتوانیم در مورد آنها قضاوت کنیم که کدام جامعه و فرهنگ بر دیگری برتری دارد و البته در این برتری او به امتیازات فنی یا تکنولوژیکی علم غربی متوسل می شود، در حالی که این علم و تکنولوژی را به صورت غیر مستدل پذیرفته است که از این جهت مناقشه برانگیز است. بنابراین او عقلانیت را به برتری های فنی و تکنولوژیکی فرو کاست و قائل است همه فرهنگ ها معنادار و قابل فهم اند و البته برخی برترند.

به عبارت دیگر تیلور همواره بر این نکته هشدار می دهد که علوم طبیعی برای فهم بشریت مناسب نیستند و این موضوعی است که در آثار متفکران آلمانی از دیلتای^۱ تا گادامر^۲ هویداست. آثار تیلور نشان دهنده شناخت گسترده او از فلسفه قاره ای و تحلیلی و نیز درک عمیق او از اشعار زبان های آلمانی و انگلیسی است. هرچند تیلور فلسفه خود را بسیار الهام یافته از هگل نشان می دهد، اما انتقاداتی را نیز بر فلسفه هگل وارد می سازد و به این نتیجه می رسد که باید در ریاضیات، انسان شناسی فلسفی و نقد اجتماعی تغییرات بسیار مهمی را در فلسفه هگل اعمال کرد. اگر هگل می گوید خود واقعیت امری بین الاذهانی است و انسان را تنها می توان به عنوان شرکت کننده (و مباشر) در این واقعیت فهم کرد، تیلور مدعی است که انسان را می توان تنها به عنوان شرکت کننده (و مباشر) در واقعیت بین الاذهانی جامعه زبانی او فهم کرد. تیلور در مباحث خود نشان می دهد که چگونه حصر

^۱ Wilhelm Dilthey, 1833-1911

^۲ Hans-Georg Gadamer, 1900-2002

دو وجهی واقعیت / ارزش از ثنویت (و دو گانه انگاری) معرفت شناختی ای نشأت گرفته است که پس از قرن هفده و هنگامی پایه ریزی و گسترش یافت که در علوم طبیعی، تبیین های غایت شناختی به جانب داری از دیدگاه های قسری در باب طبیعت رد شدند، اما اعمال انسان بالذات دارای غایت شناختی هستند. از این رو نظریه های رفتارگرایی روان شناسی ناکافی و منحرف کننده اند لذا درست نیست که دست آوردها و پیش رفت های به دست آمده در علوم طبیعی نوین را به علوم انسانی بسط دهیم. بدین ترتیب تبیین ناکافی بودن رفتارگرایی و ضرورت توصیف درست از آگاهانه و ارادی بودن کارهای انسان عمده ترین مباحث تیلور در نخستین اثرش است بدین صورت تیلور بر اساس انسان شناسی فلسفی خود رهاوردهای مهمی برای قلمرو نظریه اجتماعی و فلسفه ارائه می دهد.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارد.

ORCID

Mojtaba Akhoondi

 <https://orcid.org/0000-0002-9390-2876>

Dawood Rahimi Sojasi

 <https://orcid.org/0000-0001-7428-3005>

فهرست منابع

- Taylor, Charles. (1980). "Understanding in Human Science". *The Review of Metaphysics*, 34(1), 25-38. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/20127456>
- Taylor, Charles. (1964). *The Explanation of behaviour*, London: N.Y.: Routledge and Kegan Paul; Humanities Pr.
- Taylor, Charles. (1971). "Interpretation and the Sciences of Man", *The Review of Metaphysics*, 25(1), 3-51. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/20125928>
- Taylor, Charles. (1982). Rationality. In *Martin Hollis & Steven Lukes (Eds.), Rationality and relativism*, Cambridge, Mass: MIT Press.
- Jarvie, I. C. (1979). *Concepts and society*, London: Routledge and K. Paul.
- Martin, Michael. (1994). Taylor on interpretation and the sciences of man. In Michael Martin & Lee C. McIntyre (Eds.), *Readings in the philosophy of social science* (pp. 259-279). Cambridge, Mass: MIT Press.
- Geertz, Clifford. (1994). *The strange estrangement: Taylor and the natural sciences*. In James Tully & Daniel M. Weinstock (Eds.), *Philosophy in*

- an age of pluralism: the philosophy of Charles Taylor in question (pp. 83-95). Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Popper, Karl R. (1957). *The poverty of historicism*, Boston, Beacon Press.
- Thompson, Michael J. "Rationality and the Human Sciences: A Taylorian Perspective." *Human Studies* 38, no. 2 (2015): 123-145.
- DOI: <https://doi.org/10.1007/s10746-015-9359-7>
- Smith, Sarah L. "The Challenge of Rationality in Human Sciences: A Taylorian Critique." *Journal of Philosophical Inquiry*, 29, no. 1 (2018): 45-67.
- Miller, Jonathan R. "Taylor's Hermeneutics and the Nature of Human Rationality." *Philosophical Review*, 125, no. 3 (2016): 301-320.
- White, Emily A. "Rationality and the Human Condition: A Taylorian Approach." *Journal of Social Philosophy*, 50, no. 4 (2019): 487-505.
- Taylor, Charles. (1980). *Philosophical Papers*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Popper, Karl. (1972). *Objective Knowledge: An Evolutionary Approach*. Oxford: Clarendon Press.
- حیدر، شادی. (۱۳۹۲). "افکار و آرا چارلز تیلور در فلسفه اخلاق"، نامه فرهنگ، شماره ۵۳، ۲۵-۴۳

- تقوی، سید محمد علی. (۱۳۸۳). "به رسمیت شناختن تفاوت‌های فرهنگی در عرصه عمومی جامعه: بررسی و نقد نظریه چارلز تیلور"، نامه مفید، شماره ۴۴، ۶۵-۸۰
- صادقی، فاطمه. (۱۳۹۹). "اخلاق اصالت"، روش‌شناسی علوم انسانی، شماره ۳۰، ۳۲-۴۸
- سهرابی‌فر، وحید و طالبی‌دارابی، باقر. (۱۳۹۵). "پیامدهای مدرنیته برای معنویت‌گرایی: بررسی انتقادی دیدگاه چارلز تیلور"، مطالعات جامعه‌شناختی، شماره ۲۳، ۱۲-۳۴

Doi: 10.22059/JSR.2016.58815

- داورپناه، زهرا و بینای مطلق، سعید. (۱۳۹۲). "انسان‌محوری، قلب سکولاریسم: بررسی تطبیقی آرای استاد جوادی آملی و چارلز تیلور"، نظریه‌های اجتماعی متفکران مسلمان، دوره ۳، شماره ۱، ۳۰-۴۷

Doi: <https://doi.org/10.22059/jstmt.2013.54249>

- مرادی، مصطفی. (۱۳۹۹). "خوانش چارلز تیلور از اصیل بودن و طرحی از دلالت‌های آن در تعریف معلم اصیل"، فلسفه تربیت، دوره ۵، شماره ۱، ۵۴-۷۷
- مدنی‌فر، محمدرضا و همکاران. (۱۳۹۵). "نقد دیدگاه‌های هری فرانکفورت و چارلز تیلور در مورد انتخاب‌گری آدمی بر اساس نظریه اسلامی عمل و پیامدهای آن در تربیت"، پژوهش‌نامه مبانی تعلیم و تربیت (مطالعات تربیتی و روان‌شناسی مشهد)، دوره ۶، شماره ۱، ۵۴-۳۲

Doi: 10.22067/FE.V6I1.51670

عالی، مرضیه و روانبخش، محمد. (۱۳۹۷). "خودپیروی اخلاقی از منظر اخلاق اصالت تیلور و تبیین ملاحظات آن در تربیت"، *فلسفه تربیت*، دوره ۳، شماره ۲، ۵۶-۸۷

بیکران بهشت، حامد. (۱۴۰۱). "از تبیین تا نقد: بررسی انتقادی دیدگاه جیمز بوهمن و چارلز تیلور درباره رابطه علم و ارزش‌ها در علوم اجتماعی"، *روش‌شناسی علوم انسانی*، شماره ۱۱۲، ۶۵-۸۷

DOI: 10.30471/mssh.2022.8492.2312

References

- Aali, Marzieh & Ravanbakhsh, Mohammad. (2018). "Moral Autonomy from the Perspective of Taylor's Ethics of Authenticity and Its Considerations in Education," *Philosophy of Education*, Vol. 3, No. 2, pp. 56-87. [In Persian]
- Bikaran Behesht, Hamed. (2022). "From Explanation to Critique: A Critical Review of James Bohman and Charles Taylor's Views on the Relationship Between Science and Values in Social Sciences," *Methodology of Human Sciences*, No. 112, pp. 65-87. DOI: 10.30471/mssh.2022.8492.2312. [In Persian]
- Davarpanah, Zahra & Binayi Motlaq, Saeed. (2013). "Anthropocentrism, the Core of Secularism: A Comparative Study of the Views of Ayatollah Javadi Amoli and Charles Taylor," *Social Theories of Muslim Thinkers*, Vol. 3, No. 1, pp. 30-47. [In Persian] Doi: <https://doi.org/10.22059/jstmt.2013.54249>.
- Heydar, Shadi. (2013). "The Thoughts and Views of Charles Taylor in Moral Philosophy," *Nameh-ye Farhang*, No. 53, pp. 25-43. [In Persian]
- Moradi, Mostafa. (2020). "Charles Taylor's Reading of Authenticity and Its Implications in Defining the Authentic Teacher," *Philosophy of Education*, Vol. 5, No. 1, pp. 54-77. [In Persian]
- Madanifar, Mohammadreza & Colleagues. (2016). "A Critique of Harry Frankfurt and Charles Taylor's Views on Human Choice Based on the Islamic Theory of Action and Its Implications in Education," *Journal of Educational Foundations* (Mashhad Educational and Psychological Studies), Vol. 6, No. 1, pp. 32-54. Doi: 10.22067/FE.V6I1.51670. [In Persian]
- Sadeqi, Fatemeh. (2020). "The Ethics of Authenticity," *Methodology of Human Sciences*, No. 30, pp. 32-48. [In Persian]
- Sohrabifar, Vahid & Talebi-Darabi, Baqer. (2016). "The Consequences of Modernity for Spirituality: A Critical Review of Charles Taylor's Perspective," *Sociological Studies*, No. 23, pp. 12-34. Doi: 10.22059/JSR.2016.58815. [In Persian]

Taghavi, Seyyed Mohammad Ali. (2004). "Recognizing Cultural Differences in the Public Sphere: A Review and Critique of Charles Taylor's Theory," *Nameh-ye Mofid*, No. 44, pp. 65-80. [In Persian]

استناد به این مقاله: رحیمی سجاسی، داوود و آخوندی مجتبی، تحلیل انتقادی عقلانیت حاکم بر فلسفه علوم انسانی از منظر چارلز تیلور، حکمت و فلسفه، ۲۰ (۸۰)، ۶۱-۹۱.

DOI: 10.22054/wph.2025.78053.2221

Hekmat va Falsafeh is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.